

Ýmsar ræður m.a. um bækur og bókasýningu, ástand innanlands, íslensku þjóðina, hugleiðingar o.fl

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Ræður – Bækur – Bóksýning – Innlend mál – Þjóðin - Hugleiðingar

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Ræður

Askja 4-5, Örk 4

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

þetta er eit þeirra verk-
daga, sem vit 'Islandinga', er
viljum frítsama fróum fjá-
væðis og hjóvæðis í landi
okkar, verðum at samvinnast
um.

Annast, sem hefir eit: at
vera yfi allan flokkisgreiningu
míttel hjóvæðissinna er það,
at ekki má þola veissum
at etla sin þá dul, at hann
verð: sterkan er samþykki
allra landsmanna, sjúllt ríki
~~þetta~~ og get: þó: þá þvi
þvæginum.

Éf vit viljum at þjó-
fily okkar standi ekki at þvi
þjófilyssum annara, at
þó land sé jafn-gott Wollandi
svo og vitni til ^{þvæginum} ~~þvæginum~~.
er og gat um: upphaf:
máls míns, þá verðum vit,

at vera veitubúinn til þess
at tryggja ^{at lög og réttur ríki þess} þess met sama hatti
og allri atvinnu hefa áhrif
til at gera í sínum höndum.
Við verðum þar átt að
vera þess, at atvinnu ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess}
assíst ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess}
höndum ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess}
þess at ^{þess} ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess}
áris bófaflöðs at á sínum
hreyfiskerjum, eins og þess
þess: ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess}
er eitt hundrat árum.

Frelsi og sjálftætti
þess ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess}
mikla blessun og framfarir,
er þess þess skulden og
í byrgi. Skulden og í byrgi,
sem við höfum átt að
undar, ef við viljum vera
og heita ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess}
~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess}
vilja ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess} ~~þess~~ ^{þess}

Andinn : Gaur
Undirtektin : Þóttan þul
glær var aðstata Þólauds ?
þetta var eftir vitarþekkingu
á þessum gertum rátt. og opna leit
til áframhalds atna.

6+6 : 6
Canadatil. 6+6.
v: tati at þessar till. gortu bráðan saman
með vitarþ. á sögul-fiskv. semil.
10 ára.

Gaur þessar var afst. Þvíssa um
17 ára fullkanna laudh. vitar
vit þessum og þá fyrst og fremst
kalbata.

Arabaríki einnig 17, fyrst og
fremst vitar vit lokum Agudhoff
þessu byrjunum.

þessar voru messin þessum
er þ. á. m. mörg afbrist -
vitar vit sér hagsmanni
Alli vitar vit sína hagsmanni
og þess voru mangshagsmanni

Þólaud ekki vitarþ. þessum
og vitar. tóku atna á kvort.
vitar eftir sínum hagsmannum
er ekki obba.

Af öllum ríkjum kasti Rússl.
og keppirki þess ákvað, afstöta
12 millona laudh. og ekkert annat.
Ennig vit bött og ákvað vilji t.a.
lita ráttst. þreka stranda en
nokka önnur ákvað veri tekinn.

Af framkomnu Rússa var lýst,
at þeir höfðu frá epph., at
hennar högginn. vera svo mikill
f. Vesturveldin at halda alm. laudh.
vit 6 millon, at þau myndu
föru þess. réttindum, a. m. k.
svok. sögul. rétt. vit Ísland
til at tryggja samf. megin-
till. sinna.

Þjótv. höf þessa baráttu gegn
því áttu en ráttst. var hafin, at
Ísl. fellust á slíka lausu þótt
: bot: veri. þetta áttu mjög
gl. fram ~~áttu~~ : vit tali v. lítur. f.
til þess : framk. laus þess og
miðl. kommúnista áttu.
Þrúggvinnu f. lausum. Íslands var
því hugsat um helldu ein. at
hindra lögl. ákvað. á ráttst., þótt

legum. Þó. væru þá fulltr.
Svo langt var gengit í þessu, at
kötat v. m. fiskv. gaintjalds.
innan 1h miðna, sem þau hafa
þessa vitanbert og aldrei stundat
á þeim slötum.

Þins va sagt, at v. metlum obki
glingfa „bandmenn“ obba: máh-
inn v. hussauk. stökk. sita.
Engi væru þó kantari á mót.
mökkum sérrett. strandrikja utan
1h m. Rissa og lepprikin.

Slapp kommúnistá v. at hinda
~~stærst~~ at v. með lögl. mót.
st. fússist á rötst. met fregg.
obba máls, skjótist af þvi at
þvi veiku. met at nison vanda
muna og vöstan v. þvi mikil til
vinnu.

Reitt at þau vöstan v. væru
nigög á undan h. Samp. at lokum
b + b: b um tíu ára skit og
hitta þó hagbo. sersmann. obba
til handa viss og Fery.

v: s töllum afta á mót.
se rst. obba heliöta at leita t. þ

at v. vorum undanþegni sögub.
kvöt, kvót sem um atra gró:
vita þennirgin á sérst.

Þel. þann misöy glögg. fram:
reklarabvagn. miðv. f. þáka.
þá vora atvinnu 11 ríki, sem
greiddu atkv. á mið: öbku.
Miðlu þann en 1958.

þessi miðv. st. þvi dt. ito.
sem þetta sérst. eftir vitan.
língu. Breta og Ísl. í miðlin.
Stærari dain gáttu Breta framt.
blot: t

Éina sök. afl. var sú, at
Vestara. leftu vitanhent: verki
st. öbku

Þvo var ekki, Afstada U.S.A.
þijskaland - Ísrael -
Finnland - Noregur

Vit leitni þessara og annarra
þa ekki árangur.

þvi þá sem þá:
þvi þá at þá enaul, miðv. st. t
þebst ekki þá, var þel heppil, at
þá v. st. v. st. þá v. st. þá v. st. þá v. st.

Málinn ekki lokið.

Stabben Noregs

Samn. eftirskölinn Breta.

Glöllum þannig á, at hvergi

þurf. at höf en eigna þó

ebbi til þjótrættis á kvöldum.

Fyrir nær 800 árum, á dögum Sverris konungs Sigurðssonar, sem einna vitrastur og mestur mannþekkjari hefur verið þeirra, er völd hafa haft með norrænum mönnum, var sumar eitt mörg óspekt gjör við *drygk* í Björgvin. Sverrir konungur hafði þá þing í bænnum og mælti meðal annars:

"Hér hafa týnt margir menn lífinu fyrir þessa sök, sumir limunum, sumir bera annarskonar örkuhl allan sinn aldur, sumir svívirðing, verið særðir eða barðir, og veldur þessu ofdrykkjan. --- Þér megið *X*áminnst, hvert efni ofdrykkjan er, eða hvers hún aflar eða hverju hún týnir. Það er hið fyrsta, er minnst er að telja, að sá, er þýðist ofdrykkju, þá fyrirlatur hann fjáraflann og tekur í mót ~~með~~ ofdrykkju og hennar andvirði, týnir fénu og glatar, þar til er sá maður, er fullsæll var að fénu, þá verður hann ~~vek~~ vesæll og válaður og fátakur, ef hann fyrirlatur hana eigi. Það er annar löstur ofdrykkju að hún týni

minninu, gleymir og öllu því, er honum
 væri skylt að muna. Það er hið þriðja að
 þá ágirnast maður alla hina röngu hlutina
 og hræðist það ekki að taka fé með röngu
 eða konur. Sá er hinn fjórði löstur ofdrykkju
~~en~~ að hún eggjar ^{hann} þola engan hlut,
 hvokki orð né verk, gjalda í móti öllu
 hálfu meira ~~en~~ illt en til er gjört. Og
 enn umfram eggjar hún þessa að leita last-
 anna á þá, er óvaldir eru. Þá er enn
 þessi hlutur, að hann hræpar til þess, sem
 hann má, að þola vandræði, mæðast af vökunni,
 týna blóðinu í öllum liðunum og spilla
 blóðinu til vanheilsunnar og þar með týna
 allri heilsunni. Og það enn umfram, að þá
^{er}
~~er~~ fyrirferið ^{er} allri eiguinni af ofdrykkjunni
^L og heilsunni og þar með vitinu, þess eggjar
 hún þá að fyrirfara því, að ólógað er, en
 það er sálin, eggjar þá að afrækjast alla
 rétta siðsemi og rétt boðorð en girnast
 syndirnar en hyggja að sínu og öllu hinu
 rétta, minnast á engan hlut, þann er hann

hefur gjört. Lítið á, ofdrykkjumennirnir, þá er þér skilist frá öllu í senn, drykkjunni og lífinu, hvað líkast er, hver þá grípi sálina. Minnst á, hversu ólíkt þetta athafi, er því, er ~~xxx~~ vera skyldi, ~~fyrir~~ *(vint)* öllum hlutum skyldi stilling fylgja."

~~Ég treysti mér ekki til að bæta um lýsingu Sverris konungs á afleiðingum ofdrykkjunnar. Hún á óvæfengjanlega við enn í dag. Að vísu efast nú sumir um tilveru sálaránnar og egn fleiri um tilveru þess sem Sverrir vísar til að sálinnar muni hirða. Þann ágreining getum við leitt hjá okkur að þessu sinni. Hitt er víst að ofdrykkja horfir engum til sálarheilla. En þó að við játum að lýsing Sverris sé jafn sönn nú og fyrir nær 800 árum og raunar óralöngu þar á undan, þá verður einnig að viðurkenna að vandamál ofdrykkjunnar er nú jafn óleyst sem það var þá og raunar ~~xxx~~ óralöngu áður. Margra ráða hefur verið~~

ritprúta
mönnum

vinveitinger á veitingabísum
 þar eru þar skilgreint sett,
 at ekki megi veita ^{vin} þeim,
 sem afurðva eru, né
 kosta þeim vinnu á veitinga-
 röðum. Engu at situr er
 það alþekkt, at oft er
 illvart á slíkum stötum
 fagurþráttur ritprúta
 sem vegna ónæmis af
 þeim, er slengra um
 meira og minna drukkna.
 Þessu þá löggæslu-
 meginu lítt stígt á metan
 at vin gestir láta slíkt
 yfi sig ganga. Þann er
 heimilt at skilfa þá veit-
 ingastati, þar sem þessu,
 þar fram, vinveitingaleysi
 er at kvata gægn þessu
 það, þegar allir vita, at
 safnvel ginnsum félagsheim-

2)

í lúnu, sérstaklega hafa verið
fyrir almannaþé, á haldit
uppi með skemtum, þar
sem ofdrögblja er uppi á
fótt engar vinveitingar ^{þá}
þar háglöftan?

At vissu eru þessi ástíðir ein
ungis engar af meginvandum
um en ekki sjálfur þjáfi
~~þess~~ ^{þess} Engu at síðan verða
þar miklu um umhverfis-
bætt: og gífurlegt alls
sambráðslífs: landinn
því, sem þar er áfótt,
verður ekki kippit: lag,
menna löggæsla og almenn-
ingálit leggjast á sitt.

Ætíð er samt eftir, og
einmitt vegna þess, þó svo
erfitt er við at þátt, en
sú bætt, at annar þessi
líkinn er. Þá er þó sam-
leiðunum sá, at enginn
heldur um þannit þar rítt.

sem dugi að falla. Upps-
 haf úrlausnar er, að hver
 geri brofag til sjálfs sín,
^{sem ræmi vit}
~~enda~~ ályktunarart
 þ. Sverris bannings: hans
 sköndlegu vötn:

„Þúttu blutinu & byldi
 stillingu þyggja“.

Þengra en til þessara
 brofa um sjálfs-stillingu
 erum vit ^{af allt skil sanna} ~~þessara~~ ekki
 þannu en. Gafu fram
 verður að játa, að hin
 er ekki ein hlut. Þannsóknir
 vísenda manna hafa ni
 sannað réttmet: þess, sem
 vit er menn hieldu fram
 áður, að af einhverjum
 ástættum fóli nokkur
 hlut: manna alls ekki
 meyslu áfergis, þann
 ekki og getur aldrei lært
 met þau að fara. Þinnis

8)

eru at vinnu fleiri, sem
 þess geta meyrtt sei at
 skattlausum eta skatt litla.
 En sa ann marku er a; at
 augian vit fyggi fram,
 hvort konum er gefin
 hin nauðsynlega atilling
 eta ekki. Fyggi þá, sem
 henni eru ekki gæddin, er
 ekki um annat at velja
 en algert hindindi eta
varanlegu hattu á / ofann-
 hin
 ati og ógæfu. þegar ~~seu~~
 bliv ^{vit}
~~er þess~~, a hins vegar
 oft of seint sei, svo at
 ekki ventur eftur smítt.

Af þessu hefur mörg sorga-
 sagan gerst. þat er því síst
 at ofyggi augnu, at menn
 þakka ~~meiri gætt~~ hindindisfölog
 og ein af þessu öflugra sam-
 men þessu ~~seu~~ á þessu bókun.

þessart segir á þessu
 bókun og hefur
 myndast öflug myndir

Bróttur hegan, hjálpseni og
 skilmáingun kafa miðlu götu
 til vegar komit ~~til~~ at beta
 ból feirra, sem um sátt eiga
 at binda vegna áfengisins.
 Skoll viðfangsfrú og ^{váþandi} ~~váþandi~~
^{húsgagn} heldu morgun frá
 freistningum, sem feirar gótu
 ella of-sterkari.

En götvildin ein megin
 ekki, ef hún færir sér ekki
 í mest fekkinguna. Formatar
 feirra samtaka, sem eftir ^{komu}
 kafa til þessara samtaka.
 Pétur Sigurðsson, hefur
 mislega ókijrt frá því í
 blöð sínum, at hindindis-
 meun á Norðurlöndum
 leggi ni köfud á hversku
 á vauusöku áfengis bóls-
 ins. Blíu er komit at
 atalatrúinu.

Vit stöndum um
 sömu sporum og forfatar
 okkar á þessum öldum, vegna

11j

skynsamlegri löggjöf
heilbrigðu almenningsáhiti
og sérstaklega átti
sjálfsvirðingun og færi
stillingun, sem öllum
hlutum skyldi fylgja.

Mótið á Egilsstöðum

Héradsmótið

Allir Íslendingar 22
~~HÍB árlega hefðsmót Sjálfstjórnarinnar á Austurlandi var haldið á Egilsstöðum á Völlum um helgina þessi. Var það geysifjölmennt og sóttu það auk Austfirðinga gestir hvaðanæfa að af landinu.~~

Fjölsótt skemmtun

Laugardaginn 1. ágúst tóku bilarnir að streyma að Egilsstaða-skógi, en þar í skóginum tjölduðu langflestir aðkomugesta. Erfitt er að áætla hve margt fólk sótti þetta mót, en á sunnudaginn, á meðan aðalhátiðin stóð, voru þar yfir 3000 manns. Hópfarabifreiðar komu víðs vegar að af Norðurlandi, t.d. bæði úr Skagafirði og af Akureyri, og voru í þeirri ferð einni mikið á annað hundrað manns. Fleiri hópfarir voru farnar til Egilsstaða um þessa helgi. Auk þess kom þangað aragrúi smærri bifreiða og mátti sjá bifreiðar með flestum eða öllum einkennisbókstöfum landsins saman komnar þar fyrir austan.

Skemmtun þessi er orðin einkar vinsæl, enda jafnan mjög vel til hennar vandað. Jafnan eru fengnir þjóðkunnir ræðumenn til þess að tala á samkomunni og einnig úrval skemmtikrafta.

Kl. um 2.30 á sunnudaginn setti Axel V. Tulinius, bæjarfógeti í Neskaupstað mótið og bauð velkomna gesti og enn fremur þá er

inu með töluðu orði og hljómist.

Fyrsta atriði dagskrárinnar var að Guðmundur Guðjónsson, óperusöngvari söng nokkur lög með undirleik Skúla Halldórsson ar tónskálds.

Ræða Bjarna Benediktssonar
Því næst flutti Bjarni Benediktsson varaformaður Sjálfstæðisflokksins ræðu og sagði m.a.:

„Þó fróðra manna sögn var maður, sem bjó hér á Austfjörðum, Einar prestur Sigurðsson í Heydölum, sem síðastur þeirra, sem með nokkurn veginn vissu er hægt að segja un, að allir málifandi Íslendingar séu komnir af. Allir þeir, sem hér eru staðdir, og aðrir landsmenn eiga því settir sínar til hans að rekja.“

Það var sonarsonur séra Einarar, Árni Oddson, síðar lögmaður, sem fór vana frækilegustu ferð, sem farið hefur verið á Íslandi, þegar hann reið á þremur dögum úr Jökuldal til Þingvalla á leið sinni frá Kaupmanna höfn, yfir Vopnafjörð. Segir sagan, að stúlka að Brú á Jökuldal hafi gefið hesti Árna „Brú“ smjörköku og sagt um leið: „Það er ekki fyrsta damlan, sem þú færð Brúnn“.

Séra Einar í Heydölum lifði fyrir 350 árum. Það, að allir Íslendingr nú skuli vera af honum komnir, sýnir, hversu fólkið hefur stöðugt flutzt til landinu. Allt landið er sannkallað ættland okkar alla. Áður fyrri var þó margt, sem hamlaði nánnum tengslum á milli fólksins. Samgönguferfiðleikar hafa lengst af verið eitt okkar versta mein. Breytingin, sem á er orðin í þeim efnum, sést af því, að nú bykir ekki í frásögur færandi, þó að farið sé á milli Egilsstaða og Reykjavíkur á einni klukkustund. Berum það saman við hina sögufrægu för Árna Oddssonar yfir lengsta fjallveg á Íslandi.

Lid

og var gerð um
götur rómur
að máli hans.

s)

h)

Lid
Lid

2.1.1

2.

Lat Brou

Ld

Stundum virðist vera sett á til þess af þingmönnum þjóðarinnar, að þeir gegni hlutverki stúlkunnar á Brú með því að svingja dómiu að kjösendum og fá þá þannig til þess að una óþótleikum lífskjörum. Þá láist að gæta þess, að þingmennirnir búa ekki til dömlu sína sjálfir. Hún er tekin frá fólkinu sjálfu af framleiðslu þjóðarinnar allrar. Undir því, að framleiðsla þjóðarheildarinnar verði sem mest, er hagur okkar allra kominn.

1
2
1

Íslendingar hafa stöðugt verið að færa byggð sína til, eftir því sem lífvænlegt hefur verið í landinu. Mennt mega og ekki halda, ákveðinn stað í dag þá muni það að þó að fólkid flýti sig á og afkomendur þess nú frekar en áður haldast þar við um alla eilífð. Þvert á móti verður að stjórna svo, að öll gæði landsins, hvar sem þau eru, verði hagnýtt. Þjóðin verður öll að leggja á eitt um að gera landið allt byggilegt, eftir því sem fremst er kostur. Því aðeins vegnar okkur vel til laugframa og það ætti að vera okkur þeim mun kærara, sem allt landið er ættland okkar allra og eign þjóðarinnar í heild.

Þetta getur þó því aðeins orðið, að þess sé gætt, að öllum Íslendingum er í blóð borið, að þeir séu jafnir að rétti og skyldum við þjóðfélagið. Þeir þola þess vegna engin forréttindi fámennra hópa í hverri mynd sem er.

Mein deila að visu um margt er frá þessum frum sannindum

megum við aldrei hvetja, en við viljum halda frelsi og sjálfstæði í þessu góða en örðuga landi. Og öll tökum við undir ósk skáldsins til ættjarðar okkar. „að aldrei bindi þig bönd/ nema bláfjötur Ægis við klettótta strönd“.

Góður rómur var gerður að máli ræðumanns.

Skemmtiskrá

Næst söng Guðmundur Guðjónsson aftur nokkur lög, en síðan las Jón Aðils leikari upp ljóð eftir Tómas Guðmundsson. Þá flutti leikararnir Bessi Bjarnason, Steindór Hjörleifsson og Knútur Magnússon, gamanþætti og loks sýndi fjöldi manna fimleikaflokkur undir stjórn Björns Jónssonar á Seyðisfirði áhaldaleikfimi. Var listamönnunum öllum vel fagnað. Um kvöldið var síðan dansað.

Á laugardagskvöldið var að yanda haldinn dansleikur, er fór hið bezt fram. Í heild var öll þessi skemmtun hin glæsilegasta og stjórnendum hennar til verðugs sóma. Veðurblíða var á sunnudagsmorgun, en dró fyrir sólu er liða tók á daginn. Úrfelli var þó ekki svo að veður til útskemmtihalds mátti teljast sæmilegt.

Þjólmenning

hin
sonar
landi.

Odda
veg á ís.

af hessa í þessu língu og stóru bókasafningu.
Hva mun verða störgun senninum til ásvæjju og
mikils þess.

Oft er haft orð á því og með réttu, að Íslendingar séu mjög bókeliskir menn, sem sjáist meðal annars af því, hversu margar bókabúðir eru hér. En þó að bókabúðir séu hér margar og góðar þá hafa þær auðvitað fyrst og fremst íslenskum bókum á að skipa. Erlendur bókakostur þeirra er yfirleitt af skornum skammti og þó furðu mikill, þegar þess er gætt, hversu óvíst er, hverjar erlendar bækur falla mönnum hér í geð, eða þeir hafa þörf á og ekki nema um fáa að ræða, sem hafa áhuga fyrir hverri einstakri bók eða bókartegund, ef vikið er frá hinum allra almennustu efnum, svo sem skáldsögum. Bókaverzlanir hér hafa auðvitað ekki efni á að liggja með bækur um sérfræðileg efni, sem óvíst er, hvort nokkur vill kaupa, eða þegar bezt lætur, aðeins örfáir. Þó að ég hafi oft dáðst að, hversu fljótt sumar þær bækur, er ég hefi haft áhuga fyrir að eignast sjálfur, hafa komið hingað í bókaverzlanir er það engu að síður ætíð eitt mitt fyrsta verk, er ég kem til erlendra stórborga að fara þar í bókabúð, því að oftast er þar sitthvað meira að sjá en við eigum kost á hér heima. Þannigveit eg, að fleirum en mér fer um sín hugðarefni. Mér finnst þess vegna líkast því sem Mr. Henderson hafi boðið okkur að skreppa til einhverrar heimsborgarinnar með því að gefa okkur kost á

að koma á þessa fögru og stóru bókasýningu. Hún mun verða mörgum mannum til ánægju og mikils gagns.

Enginn maður er svo vel að sér í nokkurri grein, að hann þurfi ekki að sækja margháttaðan fróðleik um hana í rit hinna fróðustu manna. Ensk tunga er nú helzta heimsmálið og á henni eru gefnar út bækur um öll hugsanleg efni eftir þá, sem fremstir eru í hverri grein. Auðvitað getur engin sýning náð yfir nema örlítið af því, sem út hefur verið gefið, en þó fáum við á sýningu þessari færi á að sjá og skoða margar bækur, um hin ólíkustu efni, er við ella hefðum engan aðgang haft að.

Ósk mín er sú, að sem flestir noti sér þetta ágæta tækifæri til að auka fróðleik sinn og afla sér hjálpargagna í þeim efnum, er þeir hafa áhuga fyrir. Ef sýningin verður að slíku almennu gagni veit eg, að tilgangi forustumanna hennar er náð, og vil eg ljúka máli mínu með því, að flytja brezka sendiherranum, Mr. Henderson, og öðrum, sem stuðla að hafa að sýningu þessari, þakkir mínar fyrir framtak þeirra og hugulsemi.